

„Vyvolte si dnes“

Texty na tento týden

Joz 24; Gn 12,7; Dt 17,19; Dt 5,6; 1Kr 11,2.4.9; 2Tm 4,7.8

Základní verš

„Jestliže se vám zdá, že sloužit Hospodinu je zlé, vyvolte si dnes, komu chcete sloužit: zda božstvům, kterým sloužili vaši otcové, když byli za řekou Eufratem, nebo božstvům Emorejců, v jejichž zemi sídlíte. Já a můj dům budeme sloužit Hospodinu.“ (Joz 24,15)

Poslední kapitola knihy Jozue je zasazena do kontextu obřadu obnovení smlouvy, který tentokrát vede zestárlý vůdce Izraele. Přestože se nejedná o samotnou smlouvu, ale spíše o zprávu o obřadu obnovení smlouvy, obsahuje kapitola prvky starověkých vazalských smluv na Blízkém východě: (1) preambule, která představuje nejvyššího vládce, iniciátora smlouvy; (2) historický prolog, který popisuje vztah mezi vládcem a vazalem; (3) smluvní ustanovení požadující od vazala projevy úplné věrnosti nejvyššímu vládci, jejichž základem a motivací je vděčnost; (4) požehnání za poslušnost a kletby za porušení smlouvy; (5) svědci vazalského závazku; (6) uložení dokumentu pro příští čtení a (7) ratifikace smlouvy.

Jozue se blíží ke konci svého života a na obzoru není za něj žádná náhrada. Obnovení smlouvy je pro Izraelce připomínkou, že jejich králem je sám Bůh a že pokud mu zůstanou věrni, budou se těšit jeho ochraně. Izrael nepotřebuje lidského krále. Jako teokratický národ musí mít stále na paměti, že jejich jediným králem je Hospodin.

Osnova lekce

V poslední lekci našeho studia otevřeme poslední kapitulu knihy Jozue (kapitolu 24), v níž stárnoucí vůdce ještě jednou promlouvá a vede obřad obnovy smlouvy, který vrcholí naléhavou výzvou k rozhodnutí sloužit Hospodinu.

- Joz 24,1–13; Gn 12,7: Boží činy v minulosti a obnova smlouvy (neděle)
- Joz 24,14.15: Výzva k rozhodnutí a upřímnému následování Boha (pondělí)
- Joz 24,16–21: Výzva sloužit Hospodinu (úterý)
- Joz 24,22–24: Výzva k odstranění cizích bohů a k poslušnosti (středa)
- Joz 24,29–33: Jozuova smrt a výzva pro novou generaci (čtvrtek)

BYLI JSTE TAM VŠICHNI

¹Jozue shromáždil všechny izraelské kmeny do Šekemu. Svolal izraelské starší, představitele, soudce a správce, a postavili se před Bohem. ²Jozue řekl všemu lidu: „Toto praví Hospodin, Bůh Izraele: Vaši otcové, Terach, otec Abrahamův a otec Náchorův, sídlili odedávna za řekou Eufratem a sloužili jiným bohům. ³Vzal jsem vašeho otce Abrahama odtamtud za řekou a provedl jsem jej celou kenaanskou zemí. Rozmnožil jsem jeho potomstvo a dal jsem mu Izáka. [...] ¹²Poslal jsem před vámi děsy a ti je před vámi zapudili, totiž dva krále emorejské; nezapudil jsi je ty svým mečem a lukem. ¹³Dal jsem vám zemi, na kterou jste nevynaložili žádnou námahu, města, která jste nestavěli, ale sídlíte v nich, vinice a olivovní, které jste nesázeli, a přece z nich jíte.“ (Joz 24,1–3.12.13)

Osobní studium

Šekem byl místem, kde Abraham po svém příchodu do země postavil oltář a kde mu Bůh poprvé zaslíbil zemi (Gn 12,7). Nyní, když se naplnila zaslíbení daná Abrahamovi, Izrael obnovuje smlouvu s Bohem právě na tom místě, kde zaznělo první zaslíbení. Jozuova výzva připomíná Jákobova slova: „Odstraňte tedy cizí božstva, která jsou mezi vámi, a přikloňte se srdcem k Hospodinu, Bohu Izraele“ (Joz 24,23; porovnej s Gn 35,2–4). Samotné místo, kde se událost obnovy smlouvy odehrává, je výzvou projevit Hospodinu naprostou věrnost a odmítnout všechny ostatní „bohy“.

Přečti si Joz 24,1–13. Co je hlavním cílem Božího poselství Izraeli?

Bůh je hlavní postavou toho, co se v minulosti událo: „vzal jsem“ (v. 3), „provedl jsem“ (v. 3), „dal jsem“ (v. 3 a 4), „poslal jsem“ (v. 5), „porazil jsem“ (v. 5), „vyvedl jsem“ (v. 5) a podobně. Izrael není hlavním hrdinou při-

běhu, je spíše jeho objektem. Je to Bůh, kdo stvořil Izrael. Kdyby Bůh nezasáhl do života Abrahama, Izraelci by sloužili stejným pohanickým modlům. Existence Izraele jako národa není zásluhou žádného z jeho patriarchů, ale výlučným dílem Boží milosti. Skutečnost, že Izraelci ovládli Kanaan, není důvodem k chlubení se, ale naopak důvodem, proč mají sloužit Bohu.

V Hospodinově řeči se pětkrát vystřídá „vy“ a „oni“ (otcové). Otcové a současná generace v Šekemu jsou považováni za jedno. Jozue se snaží ukázat to, co potvrdil už Mojžíš v Dt 5,3, že Hospodin neuzavřel smlouvu pouze s jejich otci, ale se všemi, kteří se právě teď shromáždili před Bohem. Naprostá většina přítomných nezažila exodus. Na Chorébu nebyli „všichni“. Přesto Jozue říká, že tam byli všichni. Poučení z minulosti si zkrátka musí přivlastnit každá nová generace. Bůh, který v minulosti působil na předky, je připraven jednat také ve prospěch současné generace.

Aplikace

Jak se v církvi můžeme naučit citlivěji vnímat zodpovědnost každého jednotlivce za to, jak se daří celému církevnímu společenství?

BEZVÝHRADNĚ A VĚRNĚ

¹⁴*Bojte se tedy Hospodina a služte mu bezvýhradně a věrně. Odstraňte božstva, kterým vaši otcové sloužili za řekou Eufратem a v Egyptě, a služte Hospodinu.* ¹⁵*Jestliže se vám zdá, že sloužit Hospodinu je zlé, vyvolte si dnes, komu chcete sloužit: zda božstvům, kterým sloužili vaši otcové, když byli za řekou Eufратem, nebo božstvům Emorejců, v jejichž zemi sídlíte. Já a můj dům budeme sloužit Hospodinu. (Joz 24,14.15)*

Osobní studium

Jakou výzvu adresoval Jozue Izraelcům v úvodních verších (Joz 24,14.15)? Co znamená sloužit Hospodinu „bezvýhradně a věrně“?

Jozuova výzva jasně vyjadřuje skutečnost, že Izrael stojí před důležitým rozhodnutím. Buď si prostřednictvím věrnosti Stvořiteli zachová svou jedinečnost a bude žít v zaslíbené zemi, nebo opět ochabne a stane se jedním z mnoha pohaných národů bez jasné identity, cíle a poslání. Volba je na nich.

Jozuova výzva je dvojí: Izrael se má bát Hospodina a má mu sloužit „bezvýhradně a věrně“. Bát se Hospodina neznamená žít v neustálém strachu a citové nejistotě. Odkazuje spíše na úctu a bázeň, které pramení z poznání nezměrné velikosti, svatosti a nekonečnosti Boha na jedné straně a naší malosti, hříšnosti a konečnosti na straně druhé. „Bát se Boha“ znamená neustále si uvědomovat velikost jeho požadavků, uvědomovat si, že není jen naším nebeským Otcem, ale také naším Bohem a Králem.

Takové pochopení povede k životu v poslušnosti Boha (Lv 19,14; Lv 25,17; Dt 17,19; 2Kr 17,34). Zatímco „bázeň“ popisuje vnitřní postoj, který má charakterizovat pravého Izraelce, praktickým výsledkem úcty k Bohu je služba.

Služba, která je požadována od Izraele, je charakterizována dvěma hebrejskými výrazy: „bezvýhradně“ a „věrně“. První výraz (hebr. *tamim*) se většinou používá jako přídavné jméno popisující dokonalost obětí zvířete. Druhý výraz vyjadřující službu Izraele je „věrnost“ nebo „pravda“ (hebr. *emet*). Tento pojem obecně znamená stálost a stabilitu. Obvykle se vztahuje na Boha, jehož charakter lze popsat věrností, kterou projevuje také Izraeli.

Věrný člověk se vyznačuje spolehlivostí a důvěryhodností. Jozue tedy vyzývá Izraelce, aby projevili Bohu stejnou loajalitu, jakou Bůh projevils svému lidu v průběhu dějin. Nejde jen o vnější dodržování jeho požadavků, ale o to, co projevuje skutečný stav srdce. Jejich životy by měly zrcadlit věrnost Bohu za to, co pro ně udělal. A podobně bychom se měli i my dnes chovat k Ježíši.

Aplikace

Co pro tebe znamená sloužit Hospodinu „bezvýhradně“ a „věrně“? Které rušivé faktory ve tvém životě ti brání se úplně oddat Bohu?

OSVOBOZENÍ PRO SLUŽBU

¹⁶Lid odpověděl: „Jsme daleci toho, opustit Hospodina a sloužit jiným bohům! ¹⁷Naším Bohem je přece Hospodin. On nás i naše otce vyvedl z egyptské země, z domu otroctví. On činil před našimi zraky ta veliká znamení, opatroval nás na celé cestě, kterou jsme šli, i mezi kdejakým lidem, skrze něž jsme procházeli.“ [...] ¹⁹Tu řekl Jozue lidu: „Nebudete moci sloužit Hospodinu, neboť on je Bůh svatý. Je to Bůh žárlivý, nepromine vám vaše nevěrnosti a hříchy. ²⁰Jestliže opustíte Hospodina a budete sloužit cizím bohům, odvrátí se, zle s vámi naloží a skoncuje s vámi, ač vám předtím učinil mnoho dobrého.“ ²¹Lid Jozuovi odpověděl: „Nikoli. Budeme sloužit jen Hospodinu!“ (Joz 24,16.17.19–21)

Osobní studium

Jozue jako skutečný a věrný vůdce respektuje svobodnou vůli svého lidu. Zároveň touží, aby Izrael sloužil Hospodinu ze svobodného rozhodnutí, ne z donucení. Právě proto Jozue říká, že si Izraelci sami vybrali, že budou „sloužit Hospodinu“ (Joz 24,22). V jiných pasážích sloveso „vyvolit si“ (*bachar*; také „vybrat si“) popisuje Hospodinovo vyvolení Izraele (Dt 7,6.7; 10,15; 14,2). Ačkoli Hospodin si vyvolil Izraelce, mohli mu svobodně říci „ne“. Takové rozhodnutí by však bylo nesmyslné a absurdní. Izrael může říci Bohu „ano“ a dále žít, nebo se k němu může otočit zády a přestat existovat.

Jak Izrael reagoval na Jozuovu výzvu (Joz 24,16–18)? Co ho vedlo k takové reakci (Joz 24,19–21)?

Izraelci ve své jasně kladné odpovědi uznávají, že Bůh patriarchů a jejich otců je nyní také „naším Bohem“ (Joz 24,17.18), kterému jsou ochotni věrně sloužit. Po takovém nezpochybnitelném potvrzení jejich loajality bychom od Jozua očekávali slova ujištění a povzbuzení. Tak tomu ale není. Dialog mezi Jozuem a lidem se radikálně mění a zdá se, že Jozue

jakoby hraje roli „ďáblova advokáta“. Přechází od vyprávění o milostivé Boží prozřetelnosti v minulosti k vyhrožování obrazem Boha, kterému není snadné sloužit.

Jozue zná nestálost první generace, která podobnými slovy slíbila, že bude poslouchat Hospodina (Ex 19,8; Ex 24,3; Dt 5,27), ale v okamžiku zapomněla na své sliby (Ex 32). Jozue chce tedy velmi důrazně Izraelce upozornit na několik skutečností.

Za prvé, rozhodnutí sloužit Bohu je vážné. Celý národ se musí nechat vést Bohem. Požehnání vyplývající z takového vedení jsou zřejmá, ale je třeba si plně uvědomit i důsledky neposlušnosti. Odpuštění hříchů není něco, na co mají lidé nárok, ale zázrak Boží milosti.

Za druhé, rozhodnutí Izraelců sloužit Bohu musí být jejich vlastní rozhodnutí, ne něco, co jim vnutil jejich vůdce, i kdyby to byl sám Jozue.

Za třetí, Izrael si musí uvědomit, že lidé nemohou sloužit Bohu ve vlastní síle. Sloužit Bohu nelze pouhým mechanickým dodržováním ustanovení smlouvy, ale osobním vztahem se zachraňujícím Hospodinem (srov. Ex 20,1.2; Dt 5,6.7).

Aplikace

Jakým způsobem se dnes rozhoduješ pro službu Bohu? Nutí tě zvyk, tradice, tlak okolí? Nebo tě vede osobní vztah s Bohem? Jak si můžeš hlídat svůj závazek, aby zůstal upřímný a nebyl jen reakcí na okolnosti nebo pocity?

NEBEZPEČÍ MODLÁŘSTVÍ

²²Nato Jozue vyhlásil lidu: „Budete svědky sami proti sobě, nedodržíte-li své rozhodnutí, že budete sloužit Hospodinu.“ Odpověděli: „Ano, budeme svědky.“ ²³Jozue pokračoval: „Odstraňte tedy cizí božstva, která jsou mezi vámi, a přikloňte se srdcem k Hospodinu, Bohu Izraele.“ ²⁴Lid řekl Jozuovi: „Budeme sloužit Hospodinu, svému Bohu, a jeho budeme poslouchat.“ (Joz 24,22-24)

Osobní studium

O čem mluví úvodní text (Joz 24,22-24)? Co vedlo Jozua k opakování výzvy Izraelcům, aby se zbavili cizích božstev?

Hrozba modlářství nebyla jen teoretická. Na Moábských pláních v podobném kontextu kdysi Mojžíš vyzval Izraelce ke stejnému rozhodnutí (Dt 30,19.20). Božstva, o která nyní jde, nejsou ani egyptští bohové, ani kenaanské modly za Jordánem, ale nacházejí se „mezi nimi“. Proto je Jozue vyzývá: „.... přikloňte se srdcem k Hospodinu“. Hebrejský výraz *nata* znamená „natahovat se“, „sklonit se“. Popisuje Boha, od kterého očekáváme, že se skloní a vyslechne modlitby (2Kr 19,16; Ž 31,3.4; Da 9,18), a je to také postoj, který od Izraele později požadovali proroci (Iz 55,3; Jr 7,24). Používá se k popisu odpadnutí Šalomouna, když se jeho srdce „odklonilo“ k cizím bohům (1Kr 11,2.4.9). Hříšné lidské srdce nemá přirozenou tendenci sklonit se a poslouchat Boží hlas. Je třeba vědomého rozhodnutí z naší strany, abychom ho „naklonili“ k plnění Boží vůle.

Odpověď Izraelců doslova zní: „... jeho budeme poslouchat“. Tento výraz zdůrazňuje vztahový aspekt poslušnosti. Od Izraele se nežadá, aby stereotypně dodržoval nezávinná pravidla. Smlouva je o živém vztahu s Hospodinem, který nelze plně vyjádřit pouhými předpisy. Izraelské náboženství se nikdy nemělo stát zákonickým. Měl to být neustálý rozhovor se svatým a milosrdným Spasitelem založený na víře a lásce.

Lidé třikrát slíbili, že budou sloužit Hospodinu, a Jozue jim přikázal, aby ze svého středu odstranili cizí božstva. Nenacházíme však žádnou zprávu o tom, že by to skutečně udělali. V celé knize opakovaně nacházíme příklady toho, že lid poslušně následuje Jozuovy a Mojžíšovy příkazy. Na konci knihy se však takový záznam nenachází. To nechává Jozuově výzvě otevřený konec.

Základní a nejdůležitější výzva knihy sloužit Hospodinu neplatí jen pro Jozuovu generaci, ale také pro každou novou generaci Božího lidu, která bude číst nebo slyšet toto poselství.

Aplikace

Co je nejčastější příčinou toho, že nesplníš tvé sliby Hospodinu? Co ti tvá odpověď říká o Boží milosti?

DOBŘÝ ZÁVĚR

²⁹Po těch událostech Jozue, syn Núnův, služebník Hospodinův, zemřel ve věku sto deseti let.

³⁰Pohřbili jej na území jeho dědičného podílu v Timnat-serachu v Efrajimském pohoří na sever od hory Gaaše. ³¹Izrael sloužil Hospodinu po celou dobu Jozuovu i po celou dobu starších, kteří Jozua přežili a znali celé Hospodinovo dílo, které pro Izraele vykonal. – ³²Josefovy kosti, přenesené Izraelci z Egypta, pohřbili v Šekemu na dílu pole, který koupil Jákob od synů Šekemova otce Chamóra za sto kesít. Připadlo do dědictví Josefovým synům. – ³³Také Eleazar, syn Áronův, zemřel a pohřbili jej v Gibeji, v městě jeho syna Pinchasa, které mu bylo dáno v pohoří Efrajimském. (Joz 24,29–33)

Osobní studium

Přečti si závěrečná slova knihy Jozue, která napsal inspirovaný editor (Joz 24,29–33). Jak tato slova hodnotí Jozuův život? Co říkají o budoucnosti?

V epilogu, který informuje o smrti Jozua a Eleazara, velekněz střízlivě uzavírá knihu Jozue. Společným vyprávěním o pohřbu Jozua a Eleazara a pohřbu Josefových kostí autor vytváří kontrast mezi životem v cizině a začátkem života v zaslíbené zemi. Už není třeba bloudit. Pozemské ostatky vůdců není třeba nosit s sebou. Patriarchové pohřbívali své příbuzné v jeskyni (Gn 23,13.19; Gn 25,9.10), na pozemku zakoupeném v Šekemu (Gn 33,19). Nyní národ pohřbívá své vůdce na území jejich vlastního dědictví a má tak pocit něčeho trvalého. Sliby dané patriarchům byly splněny. Hospodinova věrnost tvoří historickou nit, která spojuje potomstvo Izraele s jeho přítomností a budoucností.

Závěrečné odstavce knihy propojují celé vyprávění s rozsáhlejším příběhem v mi-

nulosti a zároveň otevírají cestu do budoucnosti. Bývalý arcibiskup z Canterbury Lord George Cary v hlavním projevu předneseném v kostele Nejsvětější Trojice v Shrewsbury prohlásil, že anglikánská církev je „jednu generaci vzdálena od zániku“.

Ve skutečnosti je církev vždy jednu generaci od zániku. Bylo tomu tak i s Božím lidem ve Starém zákoně. Jedna velká kapitola dějin Izraele končí. Jeho budoucnost závisí na tom, jak se postaví k výzvám, které se objeví v budoucnosti. Bude Izrael věrný Hospodinu? Podaří se Izraelcům pokračovat v nedokončeném úkolu vlastnit celou zemi? Podaří se jim přimknout se k Hospodinu a nezapletou se do uctívání model? Generace pod vedením Jozua byla věrná Hospodinu, ale zachová si následující generace stejné duchovní nasměrování, jaké jim vytyčil její velký vůdce? Každá následující generace Božího lidu, která čte knihu Jozue, musí čelit stejným otázkám. Jejich úspěch bude záviset na jejich vztahu ke zděděným pravdám a na tom, jak budou reagovat na přichozí výzvy.

Aplikace

Jozue, podobně jako Pavel, bojoval „dobrý boj“ (2Tm 4,7). Co bylo klíčem k Jozuovu úspěchu?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si druhou část 49. kapitoly „Jozuova poslední slova“ z knihy *Na úsvitu dějin* (PP 522–524; NUD 253.254).

„Mezi zástupy, které vyšly z Egypta, bylo mnoho těch, kdo dříve uctívali modly, a síla zvyku je taková, že v této praxi tajně pokračovali do určité míry i po usazení v Kenaanu. Jozue si tohoto zla mezi Izraelity byl vědom a jasně si uvědomoval nebezpečí, která z něj mohou vyplynout. Velice toužil po hluboké reformaci mezi izraelským lidem. Věděl, že pokud se lid nerozhodne z celého srdce sloužit Hospodinu, bude se od něho stále víc a více vzdalovat. [...] Zatímco část izraelského tábora uctívala Boha v duchu a v pravdě, mnozí byli jen formálními věřícími; jejich službu neprovázelo žádné nadšení ani opravdovost. Někteří byli v srdci modláři, ačkoli by se styděli to o sobě přiznat.“ (ST, 19. 5. 1881)

„Tato slavnostní smlouva byla zapsána do knihy zákona, aby byla posvátně uchována. Poté Jozue postavil velký kámen pod dub, který stál u Hospodinovy svatyně. A všemu lidu Jozue řekl: Hle, tento kámen bude proti nám jako svědek, neboť slyšel všechna slova, která s námi Hospodin mluvil. Bude proti vám jako svědek, abyste nezapírali svého Boha. Tímto Jozue jasně prohlašuje, že jeho pokyny a varování lidu nejsou jeho vlastními slovy, ale slovy Božími. Tento velký kámen měl svědčit příštím generacím o události, kterou měl připomínat, a měl být svědkem proti lidu, pokud by někdy znovu upadl do modlářství.“ (ST 26. 5. 1881)

Otázky k rozhovoru

1. Diskutujte o významu výrazu: „Je to Bůh žárlivý, nepromine vám vaše nevěrnosti a hříchy“ (Joz 24,19). V jakém smyslu je Bůh žárlivým Bohem?
2. Jak je naše láska k Bohu spojena se svobodou volby, kterou nám dává? Mohli bychom opravdu milovat, kdybychom neměli skutečnou svobodu? Dá se pravá láska někdy vynutit? Pokud ne, proč?
3. Jak prakticky mohou dnešní představitelé církve předávat pochodeň další generaci?
4. Zamyslete se nad životem Jozua a nad skutečností, že Izraelci během celého jeho života sloužili Hospodinu. Co byste chtěli, aby lidé říkali o vašem životě?